

Barne- og familiedepartementet
PB 8036 dep
0030 Oslo

Ref:
200502756-/ACDS

Vår ref:
05/2718-008

Saksbeh.:
Else Moe, 22 45 20 38

Dato:
7. november 2005

HØRING: FORSLAG TIL REVIDERT RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN

Avdeling for lærerutdanning har hatt forslaget til ny rammeplan ute til bred drøfting i avdelingen. Det er blitt gjort et grundig arbeid med forslaget, og den følgende høringsuttalelsen er konklusjonen av dette arbeidet.

Vedlagt følger også en uttalelse fra studentene på masterstudiet i barnehagepedagogikk.

Sissel Østberg
dekan

Ragnvald Thilesen
Avdelingsdirektør

Vedlegg:

1. Høringsuttalelse fra Avdeling for lærerutdanning
2. Høringsuttalelse fra studentene ved masterstudiet i barnehagepedagogikk

Kopi:
Studieseksjonen, Høgrksolen i Oslo

FORSLAG TIL REVIDERT RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN. HØRINGSUTTALELSE

I. GENERELL DEL – OVERORDNEDE PERSPEKTIVER

Høringsprosessen

Vi har innledningsvis en kommentar til høringsprosessen. Vi mener at en revisjonsprosess som ikke tar utgangspunkt i gjeldende rammeplan og en evaluering av denne, er mangelfull. En slik prosess gjør det vanskelig for høringsinstitusjonene å registrere hvilke argumenter og føringer som ligger til grunn for det utkastet som foreligger.

Rammeplanforslaget – form og funksjon

Forslaget til ny Rammeplan for barnehagen har fått en annen form enn tidligere. På denne måten skal den bli "et mer hensiktsmessig redskap" (s.l i brev til høringsinstansene). Endringen innebærer bl.a. at fag- og metodestoff er fjernet.

Departementet har tydelig lagt vekt på å utvikle en kort rammeplan. Vi mener også det er grunnlag for å korte ned på den gjeldende rammeplanen, men nedskjæringene er for omfattende. En uheldig konsekvens, noe vi vil utdype videre, er at høringsutkastet behandler overordnede og grunnleggende begreper og perspektiver, som f. eks. syn på barn, lek og det flerkulturelle perspektivet, på en overflatisk måte.

I pkt. 1.1 Innledning beskrives rammeplanens målgrupper og funksjon. Den retter seg mot barnehagens personale som redskap for planlegging, dokumentasjon og vurdering, og mot foreldre/foresatte for å gi innsikt i barnehagens virksomhet og mulighet til medvirkning og medbestemmelse. Videre retter den seg mot barnehageeiere og kommunene.

Spørsmålet er om det foreliggende forslaget på en god måte kan ivareta alle disse ulike funksjonene. Det er blant annet grunn til å spørre om hva som er et godt arbeidsredskap for personalet? Vil høringsutkastet med sin forholdsvis knappe form være bedre egnet enn den nåværende rammeplanen? Personalet i barnehagen består av en majoritet av barnehageassistenter uten krav til pedagogisk utdanning. At fag- og metodestoff fjernes, kan innebære en svekkelse av rammeplanen som faglig arbeidsredskap. At ansvarsforholdene i barnehagen er utydeliggjort gjennom en gjennomgående bruk av "personalet" som begrep, og uten at førskolelæreren er nevnt, kan bidra til å svekke rammeplanforslaget som arbeidsredskap.

Den knappe formen og de mange målformuleringene åpner for mange tolkningsmuligheter. Det blir for mye overlatt til praksisfeltet og barnehageeiere å avgjøre hvordan planen skal forstås og realiseres.

I sin nøkterne og instrumentelle form parallelt med en stor opplisting av hva barn og voksne bør mestre, kan rammeplanen slik den trer fram i høringsutkastet, bli mer kontrollerende og mer skolerettet. Den vil dermed kunne bli et brudd med barnehagepedagogikkens vektlegging av lek og det å se barns læring i et helhetlig perspektiv.

Ved at det i høringsutkastet brukes målformuleringer som legger mest vekt på ferdighets-, kunnskaps- og forståelsesaspekter, blir barnehagens målsettinger mer lik skolens. Målformuleringene bør gås grundig igjennom og nyanseres slik at de fanger opp mer av det som har vært barnehagepedagogikkens særpreg, nemlig vektlegging av lekende og estetiske sider og opplevelsesmessige kvaliteter i barns læringsprosesser.

Syn på læring

Vi har vært opptatt av å se om det er mulig å etterspore noe spesielt teoretisk syn på læring i høringsutkastet. Vi tenker for eksempel på teoretiske perspektiv som forstår læring som en kontekstuell prosess eller interaksjon, den såkalte sosiokulturelle tradisjonen inspirert fra Vygotsky, eller synspunkter fra nyere læringsteori om barn som aktive medkonstruktører av egen kunnskap.

På spredte steder kan man finne spor av forståelse av læring som en prosess hvor barn er aktive medskapere/medkonstruktører i sine egne læringsprosesser, for eksempel der det knyttes til § 3 i barnehageloven om barns medvirkning: *"Barn er aktive sosiale aktører som selv bidrar til sin egen læring"* (s. 9).

Likedan ser vi i avsnittet om barnehagen som kulturarena (s. 17-18), at barn framheves som selvstendige medkonstruktører: *"Barna selv gjenskaper og fornyer kulturen i barnehagen, i dialog med hverandre, med voksne og med det kulturmøtet de får med andre mennesker, gjennom massemedier osv."*

Også forståelsen av at læring skjer i en interaksjon, fremkommer på spredte steder. Dette kommer blant annet til syne når det gjelder barnehagens læringsmiljø: *"Hvordan barnet opplever responsen fra andre, vil påvirke lærings- og utviklingsprosessene. I denne prosessen er det de voksnes ansvar å ta imot barnas uttrykk på en måte som formidler respekt og aksept, tillit og tiltro. Kvaliteten på samspillet mellom barna og mellom barn og personalet er avgjørende for barns utbytte av livet i barnehagen"* (s. 16).

Også under avsnittet om læring gjennom hverdagsaktiviteter og sosialt samspill, ser vi spor av en forståelse av at læring foregår i en interaksjon med omgivelsene; *"Skal barnehageloven og konvensjonen etterleves i praksis, kreves det at den pedagogiske praksisen åpner for en medvirkende læringsprosess for alle barn i barnehagen. Personalet må akseptere barna og gi dem tilstrekkelig anledning til medvirkning med utgangspunkt i egne forutsetninger"*(s. 16-17).

Det er altså mulig, hvis man leser nøye, å oppdage påvirkning fra nyere teoretiske læringssyn i planutkastet. Det forutsetter imidlertid at man leser nøye og at man vet hva man ser etter. Teksten i planutkastet er lite veiledende i seg selv. Når vi vet at mange av dem som skal forholde seg til planen både blant personalet og blant eiere ikke er fagutdannet innenfor det barnehagepedagogiske området, kan mye bli overlatt til tilfeldigheter eller tradisjonelle syn på læring når det gjelder barnas læringsprosesser i barnehage.

Enkelte av prosessmålene for barna er skrevet ut fra et noe foreldet syn på barns læring. Et eksempel på det finner vi på side 20, siste punkt under kapittel 6.3. "Kropp, bevegelse og helse": *"Får grunnleggende kunnskap om og grunnlag for..."*. Ut fra et nyere syn vil det være riktigere å skrive: *"Utvikler grunnleggende kunnskaper om og grunnlag for..."*

Ordene *utvikling* og *vekst* er mye brukt i høringsutkastet. For oss gir det gjenklang av utviklingspsykologien og dens domene innenfor barnehagepedagogikken. Begrepene *danning*, *lek* og *læring* ville vært mer relevante og i tråd med nyere teori. I den forbindelse er det interessant å se at begrepet *danning*, som fantes i Moserutvalgets innspill, savnes i høringsutkastet.

På denne bakgrunn etterlyser vi en større tydelighet og en større vektlegging i rammeplanfor-slaget når det gjelder nyere teori om barns læring, lek og danning.

Det helhetlige læringssynet

Å se omsorg, lek, hverdagsaktiviteter og læring i sammenheng, har vært et særpreg ved norsk barnehagetradisjon. Dette omtales gjerne, blant annet i Rammeplanen fra 1996, som et helhetlig syn på læring. Når man skal undersøke hva slags læringssyn det nye høringsutkastet er preget av, er det derfor relevant å stille spørsmål om hvordan det helhetlige læringssynet som var så sentralt i den gamle rammeplanen, er tatt vare på eller videreført.

Det er ikke lett å finne noe om læringssyn i høringsutkastet. Det står veldig lite samlet om læring, og det er heller ikke gjort noe forsøk på å gi en mer presis forståelse av begrepet. Det står riktignok at barnehagen skal bygge på et helhetlig læringssyn, men det er ikke presisert eller løftet fram som overordnet. Man må lete på ulike steder i planutkastet for å finne spor av det. I enkelte spredte sitater på side 9, 11, 13 og 16 er det mulig å utlede en tenkning om at læring må sees i sammenheng med andre aktiviteter og sider i barnehagen. Det er imidlertid bare i innledningen til fagområdene (s. 18), at det helhetlige læringssynet eksplisitt understrekes. Særlig med referanse til målformuleringene presiseres det at man skal bygge på dette. *”Det er med hensikt ikke formulert som spesifikke kunnskaps- og ferdighetsmål. En slik målpresentasjon ville ikke samsvare med verdigrunnlaget, synet på barn og barndom og det helhetlige læringssynet som barnehageloven og rammeplanen bygger på.”*

Når man imidlertid kommer til mål for de enkelte fagområdene, viser det seg at begreper som kunnskaper og ferdigheter går igjen. Dette tyder på en inkonsekvens i teksten med hensyn til hvordan helhetstenkningen skal kunne gjennomføres i praksis.

Det er altså mulig å finne spor av det helhetlige læringssynet når man leter med et våkent analytisk blikk, men det er nødvendig å lese grundig og man må vite hva man ser etter. Vi er redde for at den knappe formen og oppbyggingen i planutkastet, hvor de generelle resonnementene om læring er få og spredte, og hvor fagområdene og deres målformuleringer er skilt fra den generelle tenkningen, kan bidra til å undergrave barnehagepedagogikkens helhetlige syn på læring.

Tatt i betraktning av at 2/3 av de som jobber i barnehage og mange av de som eier og driver barnehager ikke er barnehagepedagogisk utdannet, kan man også stille spørsmål ved om planen er altfor utydlig og innbyr til mistolkninger når det gjelder syn på læring. Sammenlignet med den gamle rammeplanen som forsøkte å illustrere det helhetlige læringssynet i figurer o.l., er det nye planutkastet mye mindre veiledende på dette punktet. Slik høringsutkastet nå er formulert, åpnes det for at andre forståelser av læring, for eksempel som mer skole og undervisningsrettet virksomhet, kommer til å prege arbeidet.

I høringsutkastet finnes det lite om hvordan barn lærer. Det står at de lærer gjennom alt de opplever og erfarer (s. 9), og at det foregår viktige læringsprosesser i leken (s. 16). En oppfatning av barnets og den voksnes rolle i læringsprosessene kommer ikke klart til uttrykk, selv om en nok kan lese noe ut av målformuleringene knyttet til ansvar for læringsprosesser, som for eksempel *”være lyttende og oppmerksomme i forhold til barnas kulturelle uttrykk”* (s. 21) og *”ta utgangspunkt i barnas nysgjerrighet”* (s. 22).

Vi mener at det bør sies noe eksplisitt om samspillet mellom barnet og miljøet i læringsprosessen og at dette burde følges opp i målformuleringene som er knyttet til barnehagens ansvar for læringsprosesser. Barnets aktive rolle i læringsprosessene burde komme sterkere til uttrykk.

Syn på barn og barndom

På s. 9, i siste avsnitt under Grunnleggende begreper og prinsipper, hevdes det at "barndommen er en livsfase med egenverdi", og at småbarnsalderen ikke er "en periode som kun dreier seg om å tilegne seg tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter". Samtidig understrekes det at omsorg, oppdragelse og læring i den perioden "legger grunnlaget for barnets holdninger, verdier og tillit til seg selv og andre mennesker og for livslang læring".

Dette doble perspektivet på barndommen følges dårlig opp i forslaget. Framtidsperspektivet har større tyngde enn barndommens egenverdi. Det er riktignok formuleringer flere steder som er knyttet til barnas aktivitet her og nå, om sosialt samspill, lek, kreativitet, humor, om å oppleve seg som en viktig del av fellesskapet, om lekens egenverdi, om gode opplevelser, om glede, og om at barna skal komme med innspill til planlegging av virksomheten. Men planen domineres av at barnehagens virksomhet ses som viktigere for barnas framtid enn for deres nåtid.

Dette skyldes først og fremst at nesten alle målformuleringer gjelder utvikling og læring, enten det er målformuleringer knyttet til det sosiale (s. 17) eller målformuleringer knyttet til de ulike fagområdene. Fagområdene knyttes ensidig til læring allerede i den innledende delen av kap. 6, ved at de omtales som fagområder knyttet til læring og i følgende formulering like etter opplistingen av fagområdene på s. 18: "Hvert område dekker et vidt læringsfelt ..." Riktignok sies det litt lenger nede på samme side at "målene retter seg mot barnas opplevelser og læring", men dette hjelper lite når fagområdene nesten ikke har mål knyttet til opplevelser, mens ord som "utvikler", "tilegner seg", "får kunnskap om", "får innsikt i" går igjen i målformuleringene.

Målene knyttet til barna retter seg temmelig ensidig mot læring og utvikling, og målene for personalet gjelder deres ansvar for læringsprosessene. Vi mener at barns lek og opplevelser, undring og erfaringer også burde være viktige mål i seg selv innenfor de ulike fagområdene.

Syn på barn som likeverdige subjekt

I de innledende kapitlene synes vi mye av teksten ivaretar et nyere syn på barn som et likeverdig subjekt med rett til å kunne uttrykke sine meninger og bli lyttet til i barnehagen som en demokratisk organisasjon, men barnehagen som arena for lek og læring trer ikke tydelig nok fram. Det ser vi allerede i de første setningene øverst på s. 7 der barnehagen som pedagogisk virksomhet er utelatt. Derfor foreslår vi at den tredje og fjerde setningen blir som følger:

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal støtte barnas læring og utvikling ut fra deres egne forutsetninger, gi det enkelte barn utfordringer og bidra til meningsfylt oppvekst uansett bosted, sosial, kulturell og etnisk bakgrunn. Barnehagen skal formidle grunnleggende verdier som glede over vennskap, lek og læring, omsorg og medansvar...

Til tross for at det står skrevet i de innledende kapitlene at rammeplanen tar utgangspunkt i et helhetlig syn på læring, og at barndommen er en livsfase med egenverdi i menneskets livsløp, med barnet som et likeverdig menneske med ytringsrett og rett til medvirkning, følges dette for dårlig opp utover i høringsforslaget. Vi vil spesielt påpeke manglende konkretisering og problematisering i forhold til barns rett til medvirkning i kap. 7 "Planlegging, dokumentasjon og vurdering".

På s. 25, tredje avsnitt står det at årsplanen må konkretisere barnehagens arbeid med å sikre barns medvirkning (jfr. § 3). Det står videre at barna skal delta i planleggingsarbeidet med direkte innspill i samtaler med personalet om hva de liker å foreta seg i barnehagen og ved at de uttrykker seg på andre måter. Her savner vi mer konkretisering og ikke minst en problematisering. Hvorfor skal barna kunne delta i planleggingsarbeidet?

Hva med de yngste barna i barnehagen, funksjonshemmede, barn som ikke mestrer verbalspråket? Det er viktig å tydeliggjøre det etiske perspektivet. Faren for et skindemokrati er det viktig å være seg bevisst. Vi synes begrunnelser og problematisering av beskrivelsene av barns rett til medvirkning i planlegging, dokumentasjon og vurdering er underkommunisert i utkastet.

Likestilling mellom kjønnene

Vi oppfatter forslaget til rammeplan som for generelt i forhold til kjønn og likestilling, og vil understreke at det er viktig å bevege seg bort fra stereotype kjønnsroller. I rammeplanforslaget omtales likestilling under kapitlet om "Omsorg og oppdragelse" og under avsnittet 5.1 "Lek" samt under "Samfunn og nærmiljø" og "Kropp, bevegelse og helse".

Likestilling handler om hvordan personalet arbeider med relasjoner. Likestilling handler om demokrati i barnehagen (jfr. Klar, ferdig, gå-rapporten). Det bør i større grad framgå at arbeid med likestilling ikke skal være et tidsavgrenset tema, men prege alt arbeid i barnehagen. Dette gjelder både i arbeid med barn og blant personalet. Det handler om en bevisstgjøring av personalet. Personalet skal arbeide med hvordan kjønn, makt og kunnskap henger sammen. Personalet må utfordre sine forforståelser om biologisk kjønn og legge til rette for virksomheter som utfordrer tradisjonell tenkning om jenter og gutter.

Syn på lek

Lek er en så viktig del av barnehagepedagogikken at temaet bør bli behandlet som et eget punkt i kap. 2 om "Grunnleggende begreper og prinsipper". Det er viktig å synliggjøre dette mest mulig teksten. Videre synes vi lek som aktivitet vektlegges i for stor grad. Lek som væremåte og en holdning bør tydeliggjøres.

I kapittel 5.1 Lek, foreslår vi helt konkret at det legges til følgende tekst i slutten av første avsnitt:

Leken er en arena hvor barns aktive deltakelse og medbestemmelse er helt naturlig del av hverdagen

Overskriften i 5.2 foreslår vi konkret endres til:

Barnehagens lærings- og lekemiljø

I kapittel under 5. 2 foreslår vi følgende tekst:

Barn og førskolelærer skal sammen skape et allsidig miljø hvor barnas lek står i sentrum.

I andre setning under kapittel 5. 3, forslår vi at Lek blir satt inn som første ord:

Lek, glede og humor...

Midt på side 17, siste setning 5. avsnitt foreslås lek inn slik:

Alle barna i barnehagen, uansett alder, kjønn og funksjonsnivå, må få likeverdige muligheter til å delta i meningsfylt lek og aktiviteter...

I den avsluttende setningen i kapittel 1, første avsnitt, foreslår vi lek inn slik:

Det er eierens, styrerens og personalets felles ansvar å utforme barnehagens fysiske, sosiale og organisatoriske betingelser på en slik måte at hvert barn får best mulige forutsetninger for trivsel, lek og læring...

Lekens betydning, og den framtrepende rollen den bør ha i barnehagens virksomhet, må etter vår mening tre fram i rammeplanen på en mye tydeligere og mer sentral måte.

Observasjon

Det synes påfallende at begrepet *observasjon* er så godt som ikke tilstedeværende i rammeplanforslaget. Ordet finnes to steder – i forbindelse med at vi skal observere forskjellen på jenters og gutters lek, og at en skal være forsiktig med observasjon fordi det er sensitivt. Observasjon som begrep, som arbeidsform og som grunnlag for barnehagens virksomhet, bør få en større vektlegging i rammeplanen.

De minste barna

Når forslaget til ny rammeplan for barnehagen leses ut fra spørsmålet om hvordan forslaget ivaretar de minste barna, dvs. de som er under tre år, er det mest slående *fraværet* av omtale. De yngste barna nevnes helt eksplisitt en gang. Dette skjer på s. 10 der det gis uttrykk for at personalet må være særlig oppmerksomme på hvordan de yngste barna uttrykker seg, hvis de skal gis muligheter for medvirkning i barnehagens hverdag.

I alle andre sammenhenger henvises det til at man alltid må ta hensyn til barnas alder, kjønn, osv. i arbeidet med barna. Men når det videre presenteres prosessmål innenfor de ulike fagområdene og kommenteres på hvordan personalet skal jobbe i retning av disse målene, blir inntrykket at fokus er rettet mot de eldste barna i barnehagen. Særlig blir dette tydelig når man så eksplisitt trekker frem samarbeid med skolen og hvordan barnehagen kan legge grunnlaget for en god skolegang.

Inntrykket blir lett at det som står igjen i forhold til de yngste barna, blir vektleggingen av omsorg. Da underkommuniseres det at også for de yngste barna skal barnehagen være et pedagogisk tilbud.

Det kunne vært ønskelig med et eget avsnitt der de minste barnas behov ble løftet frem og tydeliggjort. Hvis ikke, bør det i avsnittet om fysisk miljø, komme tydelig frem hvilke minimumskrav det er for uteareal hvis barnehagen skal gi tilbud til barn under 3 år. Det er uholdbart at de minste barna skal være henvist til å benytte "*nærliggende grøntarealer og naturområder*" for å dekke behovet for fysisk utfoldelse.

Barn med spesielle behov

Idealet om et romslig og inkluderende fellesskap for alle gjenspeiler seg i høringsutkastet. Likevel mener vi at det underkommuniseres at det faktisk er en del barn med ulike spesielle behov som trenger spesialpedagogiske tiltak i barnehagen. Pkt. 8.4 og 8.5 tar for seg samarbeid med helsestasjon og PPT. Her brukes henholdsvis betegnelsene "*barn med særskilte behov*" og "*barn med nedsatt funksjonsevne*". Dette handler om samarbeid med ulike instanser og er ikke relatert til hverdagslivet i barnehagen. Det er viktig at disse barnas behov og rettigheter understrekes i den nye rammeplanen. Barn med ulike spesielle behov er en svak gruppe som trenger fokus for å få den hjelp og støtte de har krav på. En alminneliggjøring av deres behov kan virke som en tilsløring av hva de egentlig trenger.

Det flerkulturelle perspektivet

Et problem med den nåværende rammeplanen er en manglende bevissthet knyttet til forståelsen av samfunnets kompleksitet og flerkulturelle preg. Begrepene "*norsk*", "*tradisjonen*" og "*kulturen*"

forekommer gjentatte ganger uten at de utdypes eller defineres nærmere. Dette er problematisk fordi det tilslører de utfordringer barnehagen står overfor i vårt samfunn.

Den reviderte rammeplanen er mer preget av et forsøk på å inkludere og favne videre. Samtidig synes det klart at noe gjenstår, både hva angår begrepsbruk og en gjennomgående, konsekvent synliggjøring av det flerkulturelle. Toleranse, gjensidig respekt, inkludering og positive holdninger til forskjellighet settes i begge planene opp som en målsetting for barnehagens arbeid. Dette forutsetter en bevisst holdning på en rekke områder – også i forhold til hvordan man forstår de helt sentrale begrepene.

For at arbeidet med å inkludere alle barn skal lykkes, er det nødvendig at det forankres blant annet i en tydelig og reflektert kulturforståelse. Denne bør åpne opp og gi rom for å forstå hva som er "norsk" i en videre ramme enn det som gjøres i forslaget (se s. 7, 12 og 16). Mens man på s. 7 omtaler en rekke ulike grupper som del av det norske samfunnet (en slik inndeling som foretas her er heller ikke uproblematisk), går man på s. 12 og 16 over til en langt smalere forståelse av "det norske". En slik innsnevring er problematisk i arbeidet med å nå frem til et inkluderende helhetsperspektiv.

Kulturbegrepet bør også bearbejdes. På s. 17 defineres "kultur" som "...felles adferdsmønstre, kunnskaper, verdier, holdninger, erfaringer og uttrykksmåter". Det heter videre at barna skal møte ulike kulturer og deres tradisjoner. På s. 14 blir det tydelig at man skiller mellom ulike kulturer innen det norske samfunnet og kulturer fra andre land, mens man andre steder synes å gå ut fra at det finnes en "norsk kultur". Det er viktig at "kultur" fremstår med et konsekvent innhold, siden dette innholdet er helt vesentlig for tilretteleggingen av målet – et inkluderende fellesskap.

Når det gjelder barnehagens verdigrunnlag har mange påpekt problemene ved en spesifikt kristen verdiforankring og -formidling. Uten å gå inn i denne diskusjonen, kan det likevel være på sin plass å påpeke at de verdier som konkret omtales og legges til grunn i denne reviderte planen har tilslutning langt ut over den kristne religion. Dette er noe som også kan synliggjøres og utnyttes positivt i forhold til de flerkulturelle utfordringer man står overfor i barnehagen. Mange av de verdiene samfunnet bygger på er felles for en rekke religioner og samfunn.

Det flerkulturelle perspektivet kommer godt til uttrykk i avsnittet på s. 14: *"Det enkelte barn skal utvikle trygghet på og stolthet over egen tilhørighet. De skal bli kjent med og vise respekt for andres kulturelle verdier og ytringer, vise åpenhet og nysgjerrighet for det ukjente og bidra konstruktivt til å skape et inkluderende kulturelt fellesskap."*

Videre nevnes betydningen av å anerkjenne ulikheter. Dette er et svært viktig punkt som gjerne kunne ha vært fremhevet ytterligere. Formuleringen her bør endres. Slik det nå står, svekkes innholdet: *"Barnehagen skal være en arena hvor ulike individer og ulike kulturelle ytringer og verdier kan møtes i respekt for det som er forskjellig. Dette betyr ikke at barnehagen skal unngå å belyse ulikhetene..."*. Det må jo bety at barnehagen nettopp bør belyse ulikhetene. (se også s. 7: *"... barnehagen skal...representere et miljø som bygger opp om ... retten til å være forskjellige."*)

Innledningsvis nevnes det at barn kommer til barnehagen med ulike erfaringer (s. 7). Denne beskrivelsen av barns ulike forutsetninger hva angår økonomi, sosial status, kultur, religion, språk og etnisitet følges likevel ikke opp i tilstrekkelig grad videre i planen. I de deler som omhandler barnehagens innhold og hverdag fremstår barn stort sett som en enhetlig gruppe, de etniske minoritetsgrupper nevnes ikke, med unntak av samene, og barn med minoritetsspråklig bakgrunn

nevnes bare en gang. I tillegg omtales barn med to eller flere språk sammen med barn med behov for særskilt støtte (som defineres som spesialpedagogiske behov.) Det er i denne sammenheng viktig å differensiere. Barn med to språk har ikke nødvendigvis spesialpedagogiske behov. Samtidig er det viktig at barnehagen kan legge til rette for utvikling av funksjonell tospråklighet. Dette bør fremkomme tydeligere i avsnittet som omhandler språk, tekst og kommunikasjon.

Oppdragelse og omsorg i samiske barnehager omtales i et eget avsnitt på s. 15, med utgangspunkt i den særlige forpliktelsen barnehagene i Norge har til å ivareta samiske barns og foretters interesser (s. 7, barnehagelovens § 2). Her løftes en minoritetsgruppe frem og deres behov understrekes. Dette synes vi er positivt. Slik det er formulert i § 2 i loven, står den samiske bakgrunnen imidlertid nevnt på linje med annen etnisk og kulturell bakgrunn, noe som skulle tilsi at også andre minoriteter kunne vært inkludert, i alle fall i form av noen generelle betraktninger.

Forslaget til revidert rammeplan er preget av et grunnleggende viktig og positivt ideal: Målsettingen er et inkluderende fellesskap hvor alle barn skal få oppleve tilhørighet og samtidig lære å anerkjenne ulikhet. For å realisere et slikt ideal er det nødvendig at barnehagene synliggjør flerkulturelle perspektiver i sin daglige virksomhet, at de bevisst fokuserer på forskjellighet og arbeider aktivt med anerkjennelse. Rammeplanen bør derfor løfte frem og tydeliggjøre flerkulturelle perspektiver mer gjennomgående enn det som er tilfelle i forslaget.

Profesjonsperspektivet

Høringsutkastet bruker gjennomgående benevnelsen "personalet" når de voksnes ansvar og arbeid i barnehagen beskrives. Yrkesbetegnelsen "førskolelærer" er overhodet ikke brukt.

I den nye barnehageloven står det i § 17 at "*Barnehagen skal ha en daglig leder som har utdanning som førskolelærer eller annen høyskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse*", og i § 18: "*Pedagogiske ledere må ha utdanning som førskolelærer*".

Vi ser det som viktig at rammeplanen, som en forskrift til barnehageloven, også bruker betegnelsen "førskolelærer" i sin framstilling. Vi ser det som viktig å fremheve at barnehagens ledere, i kraft av sin førskolelærerutdanning, har en spesiell kompetanse og et spesielt ansvar for barnehagens virksomhet.

Når Rammeplanen så gjennomført bruker benevnelsen "personalet" i beskrivelsen av hvem som skal utføre de ulike arbeidsoppgavene i barnehagen, fører det til at ledelsesaspektet ikke skiller ut eller fremheves spesielt. Det kan oppfattes som at alle har ansvar for alt, og førskolelærerens, lederens, spesielle ansvar, blir ikke beskrevet. Førskolelærerens spesielle ansvar for barnehagens virksomhet må etter vår mening tydeliggjøres og komme sterkere til uttrykk i Rammeplanen.

I kap. 7 "*Planlegging, dokumentasjon og vurdering*" sies det riktignok at barnehagens styrer og de pedagogiske lederne har et særlig ansvar når det gjelder planlegging, dokumentasjon og vurdering av barnehagens arbeid. Etter vår oppfatning må førskolelærerens særlige ansvar, hhv. som styrer og pedagogisk leder, komme tydelig fram gjennom hele planen.

Begrepet "*ledelse*" er, med unntak av i kap. 7 i forbindelse med styrerens og pedagogisk leders særlige lederansvar, ikke brukt i høringsutkastet. Dette bidrar til å utdeliggjøre ledelsesaspektet i barnehagens virksomhet. Styrerens og den pedagogiske lederens lederansvar bør fremheves,

ikke nedtones. At lederansvaret så vidt er nevnt i kap. 7, er ikke tilstrekkelig for å synliggjøre barnehagen som en organisasjon med et tydelig lederskap.

En klarere understreking av førskolelærerens lederrolle vil ha betydning innad i barnehagen, og utad som en synliggjøring av den profesjonelle kompetansen som knyttes til ledelse av barnehagen som pedagogisk virksomhet.

Den mangelfulle synliggjøringen av førskolelærerens ansvar som pedagogisk leder i høringsforslaget gjør at vi får inntrykk av at barnehagen som omsorgsinstitusjon trer tydeligere fram enn den pedagogiske dimensjonen. Vi ser faren for at vektleggingen av omsorg overskygger barnehagen som en arena for lek og læring. I kapitlene med prosessmål for barna og krav til personalet er vi skeptiske til opplistingen av hva personalet bør bidra med for å sikre prosessmålene for barna. Vi mener de er unødvendige. Ut fra et sosiokulturelt syn på læring fordres en aktiv deltaking av barn og voksne på læringsarenaen. Barn konstruerer kunnskap gjennom aktivt samspill med tydelige voksne som deler raust av sin relasjonelle, pedagogiske og faglig kunnskap. Førskolelæreren innehar en slik kompetanse i tillegg til at hun/han er kvalifisert til å lede barn og voksne i læringsprosessene. En kvalifisert pedagogisk leder går analytisk til verks og tar utgangspunkt i den til enhver tid gjeldende situasjon. Da synes en opprømsing av krav til personalet i rammeplanen unødvendig. Vi er med andre ord redde for at den målformuleringen som er brukt i forslaget til revidert rammeplan, gjør det mulig for blant annet omsorgsarbeidere og personale uten barnehagefaglig utdanning å lede det pedagogiske arbeidet i barnehagen.

Barn og IKT

Informasjons- og kommunikasjonsteknologiens (IKT) betydning for barns hverdag nevnes kun ett sted i høringsnotatet (6.7 "Nærmiljø og samfunn"). I dagens moderne samfunn inngår IKT og digital kompetanse som en selvfølgelig del. Barnehagen bør tilrettelegge for at barna stifter bekjentskap med IKT, både i et livslangt læringsperspektiv og som et utjevne element (mer om dette, se kap. 3).

2. RAMMEPLANENS FAGSPESIFIKKE DEL

Kommentarer til kap 6 – Barnehagens fagområder

6.2. Språk, tekst og kommunikasjon

Vi ser tre hovedsvakheter ved presentasjonen av dette fagområdet i forslaget til ny rammeplan. For det første er det for sterkt preget av en ensidig vektlegging av læring, utvikling, kunnskapstilegnelse, for lite om barnas her og nå. For det andre kommer det lite fram om barnets utforskende og skapende rolle innenfor området språk, tekst og kommunikasjon. For det tredje er det språklige og kulturelle mangfoldet omtrent fraværende. Vi utdyper i det følgende kritikken på disse tre punktene, som bakgrunn for noen av endringsforslagene vi kommer med til slutt i uttalelsen.

Ensidig vekt på læring, utvikling, kunnskapstilegnelse

Ensidigheten kommer fram både i det innledende avsnittet og i målene for barna. I innledningsavsnittet er perspektivet så og si bare på læring, gjennom formuleringer som "en særlig viktig utviklingsperiode", "utvikling/tilegnelse av talespråk", "forberedelse til skriftspråk", "kulturoverføring". At "kommunikasjon gjennom kroppsspråk" og barns kulturskaping er nevnt, er ikke tilstrekkelig til å rokke ved inntrykket av at vekten ligger på læring.

Under strekpunktene som gjelder hva barnehagen skal gjøre for barna, savner vi punkter som gjelder barnas opplevelser, lek og utfoldelse. Det kan virke som en har prøvd å kompensere for denne mangelen ved å bruke formuleringer som "glade i", "meningsfull", "leke med skriftspråket" og "fortelleglede" under strekpunktene for hvordan barnehagen skal arbeide i retning av målene som er satt for barna. Vi mener det blir klarere om målene for barna inkluderer mål som ikke bare går på læring, utvikling, bli kjent med. Slik det nå ser ut, virker det som glede, mening og lek bare har verdi fordi det fremmer læring.

For lite vekt på det utforskende nyskapende barnet

I innledningen er det bare i formuleringen "barns kulturskaping" at det aktivt lærende og nyskapende barnet kommer fram. Ingen av målene for barna sier noe om å utfolde seg, uttrykke seg, utforske, skape eller lignende. Blant strekpunktene om hvordan barnehagen skal arbeide, vil vi framheve ett punkt, "fremme barnas fortelleglede", som positivt i denne sammenhengen. Men det bør være mål for barna som har å gjøre med glede over egen skapende virksomhet

Manglende perspektiver på språklig og kulturelt mangfold

Det er en alvorlig svakhet at to-/flerspråklige barn så og si ikke er med i forslaget til dette fagområdet. De er nevnt bare en gang, i samme strekpunkt som "barn med ulike former for kommunikasjonsvansker og barn som viser lite språklig egeninitiativ". Dermed blir disse barna lett oppfattet først og fremst som barn med vansker, noe som kan bidra til å påføre dem vansker. I stedet for å forbedre nåværende rammeplan når det gjelder perspektiver på det flerspråklige/flerkulturelle går forslaget i motsatt retning. I lys av den forskningen som har blitt gjort på dette fagområdet, hadde vi forventet noe annet. Mange barnehager gjør også et fantastisk arbeid på dette området, noe som burde gjenspeiles i en rammeplan som skal være rettesnor for barnehager i et samfunn som blir stadig mer språklig og kulturelt sammensatt. Forslaget må endres, om det ikke bare skal fungere som en bekreftelse på oppfatningene til de mange som ser barn med minoritetsbakgrunn som et problem for barnehagen.

Innledningen suppleres med

- noe som har å gjøre med hva språk, tekst og kommunikasjon betyr for barna her og nå
- noe om barn som aktive og nyskapende språkbrukere
- noe om de mange utfordringene og mulighetene som ligger i møtet med barn fra ulike miljøer, med ulike morsmål og med ulike forutsetninger
- noe om datamaskiner, internett, mikrofoner, utstyr for opptak av lyd og bilder som supplerende verktøy i arbeidet med språk, tekst og kommunikasjon

Til målene for barna har vi følgende endringsforslag:

- I den innledende setningen erstattes "barna" av *alle barn*
- Det settes inn to eller flere strekpunkter foran de som er der nå, med mål som har å gjøre med barnas erfaringer og opplevelser her og nå: f. eks.
 - *barnehagen skal bidra til at alle barn får delta i gode samtaler, får gode opplevelser med muntlige og skriftlige tekster som voksne formidler og får utfolde seg i skapende virksomhet gjennom verbale og ikke-verbale uttrykksformer*
- Det settes inn et strekpunkt med mål om at barnehagen skal bidra til at alle barn utvikler morsmålet sitt, slik det er i den nåværende rammeplanen og i arbeidsgruppas forslag
- Siste strekpunkt endres til
 - *blir kjent med bilder, ulike medier og informasjons- og kommunikasjonsteknologi*

Til strekpunktene om hvordan barnehagen skal arbeide i retning av målene, har vi følgende endringsforslag:

- I den innledende setningen strykes "personalet i". Vi mener barnehagens ansvar som institusjon kommer klarere fram ved at det er *barnehagen*, ikke "personalet i barnehagen" som skal bidra til...
- I første strekpunkt fjernes siste del. Og for at barna kan bli... (her er det for mye i ett punkt)
- I andre strekpunkt erstattes "meningsfull" av *variert* (meningsfull kan gi assosiasjoner i retning av "alvorlig" eller "viktig" og dermed virke begrensende. Når ordet *variert* kommer inn, kan dette punktet med fordel slås sammen med tiende punkt, men dette må endres noe, for en kan ikke "oppmuntre til variert språkbruk". Derimot kan en, med utgangspunkt i barnas interesser, legge til rette for opplevelser og erfaringer som fremmer *variert språkbruk*
- Tredje og fjerde strekpunkt tas ut, fordi de er så generelle at de er uinteressante (eventuelt kunne en lage et strekpunkt om gruppeinteraksjoner)
- I femte strekpunkt fjernes "barn med to- eller flerspråklig bakgrunn"
- I sjette strekpunkt foreslår vi en språklig endring, punktet bør formuleres slik:
 - *være seg bevisst voksnes rolle som forbilde for barn når det gjelder bruk av språk og tekst*
- I sjuende strekpunkt foreslår vi at "meningsfull kommunikasjon med andre mennesker" erstattes av *kommunikasjon i dagliglivet i barnehagen* (jfr. kommentaren til ordet "meningsfull" i andre strekpunkt)
- Niende strekpunkt foreslår vi endret til
 - *skape et miljø der barn og voksne opplever glede ved å fortelle og lytte til andres fortellinger*
- Tiende strekpunkt fjernes (se kommentaren til andre strekpunkt)
- Ellevte strekpunkt finner vi problematisk, fordi en lett kan komme til å velge tekster med dårlig kunstnerisk kvalitet dersom en primært går ut fra verdier og holdninger. Det er vanskelig å tenke seg at barnehagen vil velge bøker og andre medier for barn som ikke promoterer allment aksepterte verdier. Bøkene (og andre medier) bør velges fordi de er gode, interessante og spennende, gir opplevelser/erfaringer knyttet til noe barna er opptatt av, osv. Skal en ha et punkt om verdier og holdninger i bøker og andre medier, bør

det være for å få fram at en i utvalget av tekster må ta hensyn til at både gutter og jenter med ulik språklig og kulturell bakgrunn og fra ulike typer familiebakgrunn skal ha identifikasjonsmuligheter. Det er dette perspektivet som er forsøkt ivaretatt i siste strekpunkt på s. 41 i arbeidsgruppas forslag, men som er blitt helt borte i departementets forslag.

- Det settes inn et strekpunkt om å bruke språk- og dialektmangfold som en ressurs i arbeidet med å møte og videreutvikle barnas naturlige interesse for språk
- Det settes inn et strekpunkt om å legge til rette for at barn med andre morsmål enn norsk får gode muligheter til å lære norsk – og til å ta vare på morsmålet
- Det settes inn et strekpunkt om betydningen av å samarbeide med foreldre i arbeidet med språk, tekst og kommunikasjon.

6.3 Kropp, bevegelse og helse

Vi er godt fornøyd med at fagområdet har skiftet benevnelse fra fysisk aktivitet og helse til kropp, bevegelse og helse. Kroppen er til stede fra ”begynnelsen”, og barnet begynner med bevegelser og sansing lenge før fødsel. Vi er også svært positive til at begrepet kroppslig lek er brukt. Dette begrepet utdyper og gir begrepet lek en bredere/videre mening.

Vi etterlyser retningslinjer for antall faglærte og arealnorm i barnehagen. Dette er viktig for å ivareta både barnas og personalets kropp og helse.

Vi har følgende endringsforslag til flere av strekpunktene på s. 20.

1. ”Gjennom arbeid med området kropp, bevegelse og helse skal barnehagen bidra til at barna”
Første strekpunkt bør endres til:

- *utvikler og lærer grunnleggende grovmotoriske og finmotoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, rytme, følsomhet og en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring.*
Vi mener dette er mer i tråd med nyere syn på læring

2. Andre strekpunkt bør endres til:

- *får gode motoriske opplevelser og positive holdninger til aktiv bruk av egen kropp gjennom varierte og allsidige bevegelsesutfordringer og -opplevelser inne og ute til alle årstider*

Vi mener det er viktig å tydeliggjøre at vi har ulike årstider med ulike bevegelsesutfordringer det er viktig at barnehagen legger til rette for.

3. Nytt strekpunkt som bør bli 3. punkt:

- *personalet må ha kunnskap om påkledning og tilrettelegging for friluftsliv og kroppslig lek ute til alle årstider.*

Ved å poengtere til alle årstider igjen, mener vi personalet må være seg bevisst sitt ansvar i forhold til utelek også på kalde eller nedbørfylte dager.

4. Fjerde strekpunkt bør endres:

- *”røtter” er ikke et godt begrep. Det bør erstattes med erfaringer og/eller tradisjoner*

5. Nytt strekpunkt fem:

- *la barna få muligheter til å oppleve og til å uttrykke seg gjennom bevegelse og kunne formgi tanker og følelser gitt en fysisk form. Gjennom det vil barn få bekreftet seg selv som selvstendig individ med egne tanker og meninger.*

Vi mener fagområdet også inneholder barns egne fysiske uttrykk av følelser og tanker gjennom formgiving i den fysiske leken.

6.4. Estetiske fagområder

Estetiske kulturfag i barnehagen har til hensikt å gi estetiske og kunstneriske opplevelser og erfaring som stimulerer barnas egne estetiske og symbolske uttrykksevner i leken samt deres estetiske opplevelse av omverdenen generelt. Lekende barn anvender mange symbolske språk, *formspråk*, inkludert verbalt språk. I kunstpedagogisk arbeid kan den voksne ved bevisst og systematisk anvendelse av denne innsikten gi barna estetiske modeller til inspirasjon for deres selvstendige lekekultur. For barn er disse fagområdene også viktige for å bearbeide og for å finne ytringsmåter for opplevelser og i å forstå seg selv i en større sammenheng. Det er viktig at vi i disse fagområdene gir barn muligheter til egen estetisk virksomhet og at vi som voksne ikke forbruker denne virksomheten i en instrumentell tankemåte. Vi ser det som en svakhet ved forslaget at barns skapende virksomhet og estetiske opplevelser ikke er med blant målene for barna.

Språk og litteratur er i det innledende avsnittet inkludert i estetiske fagområder. Dette ser vi som positivt, men dessverre er det ikke fulgt opp i fortsettelsen. Det er en del generelle punkter som kan passe inn for alle de estetiske områdene, men det er uheldig at språk og litteratur er det eneste estetiske området som ikke er nevnt spesielt, verken blant målene for barna eller i strekpunktene om hva en må gjøre i barnehagen for å arbeide i retning av målene.

Endringsforslag

1. Det formuleres mål for barna som gjelder deres skapende virksomhet og estetiske opplevelser her og nå. Her bør også *litterære opplevelser og språklig skapende virksomhet* inkluderes.

2. Under "Gjennom arbeid med de estetiske fagområder skal barnehagen bidra til at barna" står følgende:

- tilegner seg ferdigheter i musikk, sang, dans, drama, tegning, maling og verktøybruk

Her reagerer vi på uklarhet i nivå, når tegning, maling og verktøybruk nevnes sammen med musikk, sang, dans, drama. *Verktøybruk* er ikke et estetisk område, det er teknikk og arbeidsmåte som i f. eks. musikk har instrumenter.

I forming utgjør de todimensjonale områder ikke bare tegning og maling, faget omfatter ulike nye digitale uttrykksmåter, IKT og varierte databaserte dokumentasjonsmåter og skapingsområder som kobles sammen med f. eks. tradisjonell tegning, maling, modellering. Vi oppfatter oppramsing som lite fornyende og lite i tråd med dagens virkelighet innen formingsfaget der vi i tråd med Arne Tragetons kamp for konstruksjonslek (Trageton 1996) har som mål å gi barna varierte erfaringer med romlig skapingsmedia. Vi oppfatter strekpunktet som lite i tråd med innledningen der kunsthåndverk, arkitektur og design nevnes sammen med billedkunst, musikk, dans, språk og litteratur, film, teater. Formuleringen er uheldig og signaliserer at de tredimensjonale uttrykksområdene i forming som modellering, konstruksjon, installasjon og skulptur som i R 95 nevnes som *modellering, papirarbeid, forming i tre og tekstil, bygge og konstruksjonslek*, ikke er prioritert.

Vårt forslag er:

- *tilegne seg ferdigheter i musikk, sang, dans, drama, installasjon og konstruksjon, digitale ferdigheter samt tegning og maling (to og tredimensjonale uttryksformer) og oppmuntres til skapende virksomhet med ord og fortelling.*

3. Under "For å oppnå disse målene må personalet i barnehagen", står følgende:

- sørge for at barna i hverdagen har tilgang til instrumenter og musikk, utkleddingsutstyr og rikelig og varierte materiale og verktøy for formingsvirksomhet inne og ute.

Her bør bygge og konstruksjonslek innlemmes. Det blir for vagt med formingsvirksomhet ute og inne. Vi savner også IKT og digitale verktøy og materiale ute og inne. Dokumentasjon av skapende konstruksjon ute kan være et område.

"Rikelig og varierte materiale" omfatter konstruksjon og forming i rommet med konstruktive media som tre, naturmaterialer, papp, metall og pappmaske, digitale verktøy som kamera og lamineringsverktøy, enkel animasjon og tradisjonelle å tegne, male og håndverkmateriale. Design og teknologi er nært knyttet opp til disse varierte teknikker og arbeidsmåter.

Vårt forslag er:

- sørge for at barna i hverdagen har tilgang til instrumenter og musikk, utkleddingsutstyr og rikelig og varierte materiale for bygge- og konstruksjonslek i kombinasjon og møte med nye og tradisjonelle verktøy innen animasjon, IKT og digitale verktøy. Disse arbeidsmåter og materialer kan foregå ute og inne i ulike faser av skapingsprosessen.

4. Vi forslår at et nytt strekpunkt settes inn etter strekpunktet nevnt ovenfor:

- sørge for at barna har rikelig tilgang på god barnelitteratur i ulike sjangrer.

5. Generelt om formingsfaget omtalt i høringsutkastet

Generelt oppfatter vi forslagene gammeldags og lite oppdatert i forhold til dagens formingsfag og varierte arbeidsmåter. Formingsenheten på førskolelærerutdanningen har i mange år arbeidet bevisst med å gi studentene erfaring med de tredimensjonale arbeidsmåter og teknikker for å styrke og øke konstruksjonslek og romlig skaping i barnehagen.

I et kjønnsperspektiv og i forhold til det flerkulturelle område er det viktig å vektlegge varierte uttrykksmåter for å skape større likhet og mulighet for alle barn i barnehagearenaen. Tegne og maling er ikke alltid nærliggende uttrykksmåter i dagens internasjonale og globale perspektiv og utgjør en liten bit av variert skapende lek.

Vi savner også samisk håndverk innlemmet i forslaget.

6.5 Natur, miljø og teknikk

Forslag til navneendring: Endres til Natur, miljø og matematikk.

På denne måten blir matematikkfaget synliggjort. Matematikk er i dag et fag i førskolelærerutdanningen av samme størrelsesorden som de øvrige fagene, unntatt norsk. Matematikk inngår i temaer i barnehagens årsplaner og et er et fagområde det arbeides mye med i barnehagene. Det bør være lett å se hvor i barnehagens fagområder det står noe om matematikk. Matematikk kan selvfølgelig inngå i tverrfaglige temaer med alle fag i alle fagområder, men det gjelder jo alle fag og står ikke i motsetning til at det bør være lett å se hvor det står noe om matematikk i rammeplan for barnehagene.

Andre kommentarer og endringsforslag

1. "Gjennom arbeid med området natur, miljø skal barnehagen bidra til at barna"

Det siste strekpunktet må tydeliggjøres, eventuelt flyttes.

- får grunnleggende kunnskap om og erfaring med hverdagens tekniske hjelpemidler

Det er uklart hva slags "tekniske hjelpemidler" det vises til. Hvis det er snakk om mobil, kjøkkenmaskiner og biler mm, fortjener ikke dette egne punkter. Hvis det er snakk om data/pc, bør det stå IKT og få en bredere plass. Vi foreslår at "tekniske hjelpemidler" byttes ut med digitalt verktøy. Teksten for øvrig bør også tilpasses dette.

2. Vi foreslår en tilføyelse under "Gjennom arbeid med området natur, miljø skal barnehagen bidra til at barna":

- lære å iakttta, eksperimentere, systematisere, samtale om og trekke slutninger i forhold til fenomener i den fysiske verdenen

Kommentarer til de andre strekpunktene

Første strekpunkt: Økologi handler om *samspillet i naturen*, slik blir dette (samspillet i naturen) overflødig i det første strekpunktet.

Andre strekpunkt:

Første del av andre strekpunkt er delvis en gjentakelse av det første strekpunktet, så her må det ryddes. Her gjentas svakheter fra forrige rammeplan.

3. Kommentarer til "For å arbeide i retning av disse målene må personalet i barnehagen"

Forslag til oppdeling og delvis nytt innhold av strekpunkt nr 3:

- *Inkludere friluftaktiviteter og lek i naturen i årsplanen som en naturlig del av barnehagens hverdagsliv året rundt.*
- *Nytte nærmiljøets muligheter for at barna kan møte planter og dyr og legge til rette for at barna kan få gode opplevelser i naturen og utvikle fantasi og kreativ handling*
- *La barna få dyrke egne planter ute og inne*

Kommentar til strekpunkt nr 5:

- som stimulerer barn individuelt og i fellesskap.

Stryk "individuelt og i fellesskap". Dette er overflødig og ikke understreket i noe annet strekpunkt.

Kommentar til strekpunkt 6:

- bygge på og videreutvikle de erfaringer barna allerede har i omgang med tekniske hjelpemidler i hverdagen og stimulere barn som ikke har disse erfaringene til å ta i bruk disse hjelpemidlene

Bør strykes.

4. Matematikk

Når det gjelder målformuleringen i matematikk, sto det i forrige rammeplan:

- utvikle forståelse for tall og mengder

I utkast til ny rammeplan, er dette utvidet til:

- utvikler forståelse for tall og mengder, mønster og likhet/ulikhet, form, rom og posisjoner, mål og vekt

Vi foreslår forenkling av dette strekpunktet samt tilføyning av ett nytt for å for med språkets betydning i matematikk:

- *utvikler forståelse for tall og mengder, mønster og likhet/ulikhet*

- utvikler før-matematiske begreper for former, rom og tid og sammenlikninger i ulike målinger

5. Generell tilbakemelding

Ved at det i høringsutkastet brukes målformuleringer som legger mest vekt på ferdighets-, kunnskaps- og forståelsesaspekter, blir barnehagens målsettinger mer likt skolens. I det lyset kan man jo stille spørsmål om utkastet til ny rammeplan bidrar til mer skolerettethet, og at barnehagen blir lettere å innordne som en første del av utdanningssystemet. Et aspekt som fungerer i denne retningen er også at når målformuleringene legger vekt på kunnskaps- og ferdighetsaspekter, så innbyr de også lettere til testing, etterprøving av hva barna har lært på disse måtene.

Som en konklusjon vil vi si at det bør arbeides mer med målformuleringer slik at de fanger opp mer av mer de humanistiske og fordypende sidene knyttet til arbeidet med de ulike fagområdene. Bare slik kan viktige aspekter ved barnehagepedagogikken taes vare på og videreutvikles. Generelt savnes en mer humanistisk tilgang eller vektlegging som for eksempel:

- barn får hjelp til å uttrykke og utvikle sans for naturkreftene
- undring over naturens mangfoldighet og mysterier
- glede over skjønnheten i naturen for eksempel i lystes skiftninger, vannets krefter (poesien i naturen og livet)

6.6. Etikk, religion og filosofi

Forslaget til revidert rammeplan fokuserer på vilje til åpenhet og undring i møte med barns livsspørsmål, noe vi ser som positivt. Samtidig legges det mindre vekt på personalets forpliktelse til å gi barna materiale å arbeide med i forhold til grunnleggende spørsmål, noe vi mener er uheldig. Det flerkulturelle perspektiv burde vært fremhevet. Etiske spørsmål, verdier og viktigheten av å anerkjenne ulikhet er nevnt andre steder i dokumentet men kunne gjerne også vært knyttet mer spesifikt til dette fagområdet.

Kommentarer til strekpunktene

Strekpunkt 4:

Dette punktet er svært uklart formulert, både rent språklig og innholdsmessig. Til innholdet er å si at vi mener det ikke er tilstrekkelig å "gi ro til tenkning" dersom man ønsker at barna skal "erfare" at noe er viktig. Strekpunktet bør utformes tydeligere språklig og også gis et mer konkret innhold med sikte på hvordan personalet kan gi barna en slik erfaring, for eksempel i form av samtale om grunnleggende livsspørsmål.

Vårt forslag er:

- Får mulighet til å arbeide med grunnleggende livsspørsmål gjennom samtale, undring og ulike aktiviteter.

Strekpunkt 6:

I dette punktet dukker den problematiske bruken av kulturbegrepet opp. Tidligere defineres "kultur" (s. 17). Dersom man skal bruke begrepet konsekvent og i tillegg ta høyde for det flerkulturelle bør det derfor endres til

- ... som del av kultur og samfunn.

Innholdet i strekpunktene 1 og 6 er nokså likt og kan eventuelt slås sammen for å unngå gjentakelser.

Strekpunktene 7 og 8:

Vi forslår å slå sammen disse til

- Være seg sitt etiske ansvar bevisst som forbilder og formidlere og sørge for at barnehagens verdier gir retning for barnehagens praksis.

Kommentarer til den øvrige teksten:

På s. 23 heter det at man skal "følge dem (barna) i deres tenkning". Igjen blir det noe uklart hva som menes her. Det kan synes som om man har ønsket å fremheve undringsperspektivet i møte med eksistensielle spørsmål. Det er i seg selv positivt, men det bør samtidig suppleres med at barna må gis et materiale å gå ut fra i arbeidet med å forme et livssyn. Vi foreslår å kutte

- ...følge dem i deres tenkning...

I omtalen av barns bruk av medier og kommunikasjonsteknologi (6.7) bør også det etiske perspektivet nevnes (s. 24, punktet "bruke medienes muligheter.."). For å arbeide i retning av disse målene må personalet i barnehagen – nytt strekpunkt

- være seg sitt etiske ansvar bevisst ved bruk av digitale verktøy og internett

6.7 Nærmiljø og Samfunn

Vi har følgende kommentarer til dette fagområdet:

- Er det mulig og tenke nytt i forhold til overskrift? Vi er usikre på om nærmiljø skal være i overskriften. Er dette temaet viktigere enn andre tema? Vi ønsker å nedtone fagets fokus på nærmiljø. Dette er ikke et tema som er spesifikt for samfunnsfag, det er like sentralt i andre fag, for eksempel naturfag, kropp, bevegelse og helse, pedagogikk og forming.
- Vi ønsker større fokus på refleksjon rundt verdier og holdninger. Eks: likhet-ulikhet, kultur, kjønn, etnisitet.
- Vi oppfatter forslaget til rammeplan som for generell i forhold til kjønn og likestilling, og vil understreke at det er viktig å bevege seg bort fra stereotype kjønnsroller. Det bør stå at dette ikke er et tidsavgrenset tema, men skal prege alt arbeid i barnehagen. Dette handler om en bevisstgjøring av personalet.
- Mediebegrepet bør konkretiseres. Tydeliggjøre digitale medier og teknologiske medier. Medienes betydning bør understrekes i forhold til kommersialisering, reklame, kjøpepress, forbruk. Dessuten medier i forhold til kjønn, sosial bakgrunn og ulikhet.
- Medvirkning, eller deltakelse, handler om at barn skal trenes til å ta egne valg. Det bør komme frem hva dette handler om. Det handler om noe annet enn å velge pålegg på skiva, dette er trening i å ta valg som medborgere i et demokratisk samfunn. Dette kan også knyttes til barns ulike sosiale og kulturelle bakgrunn, da erfaring med medvirkning varierer ut fra slike bakgrunnsfaktorer.
- Det flerkulturelle samfunn er svært utydelig. Dette er et svært viktig felt innenfor dette faget. Rasisme er ikke nevnt, det bør understrekes viktigheten ved å forebygge rasisme her.

3. IKT I BARNEHAGEN

Revisjonen av Rammeplan for barnehagen skal blant annet bidra til en faglig oppdatering og fornyelse på bakgrunn av endringer som har skjedd i sektoren de siste årene. Et av områdene som var lite omtalt i eksisterende rammeplan, og der det har skjedd en enorm utvikling de siste 10-15 årene, er informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT).

I følge høringsbrevet (s. 1) er et helhetlig læringsbegrep videreført fra dagens rammeplan. Innenfor dette begrepet bør *informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT)* og *digital kompetanse* løftes fram som sentrale elementer. Med digital kompetanse forstår vi den kompetansen som bygger bro mellom ferdigheter som å lese, skrive og regne, og den kompetansen som kreves for å ta i bruk nye digitale verktøy og medier på en kreativ og kritisk måte (UFD, 2004). I den femårige

programsatsingen, *Program for Digital kompetanse 2004-2008* (ibid) er visjonen ”Digital kompetanse for alle”. Dersom digital kompetanse skal gjøres til alles eiendom er det derfor viktig å se programmets tiltak i sammenheng med satsinger på andre områder. Slik vi ser det vil IKT og digital kompetanse stå sentralt i barnehagens oppgaver og bistand knyttet til barns utvikling, også i et livslangt læringsperspektiv.

Vi er også opptatt av at barna skal ha møtt IKT som en selvfølgelig del av sitt leke- og læringsmiljø i barnehagen når de begynner på skolen, der IKT jo ikke kan velges bort (KUF, 1996). Betydningen av IKT er også tydeliggjort igjennom *Kunnskapsløftet* (UFD, 2005). Vi mener at barna skal oppleve at det er en sammenheng mellom barnehage og skole, noe også høringsdokumentet (s. 27) under *kapittel 8.2 Grunnskolen*, påpeker, og at dette også må gjelde IKT.

Videre er vi opptatt av at det bør være sammenheng mellom Rammeplan for barnehagen og Rammeplan for førskolelærerutdanningen (UFD, 2003). Sistnevnte er tydelig når det gjelder bruk av IKT i barnegrupper og i administrasjon av barnehager, både IKT som hjelpemiddel for organisering, kommunikasjon, og IKT i forbindelse med lek og læring. Imidlertid har opplæring i pedagogisk bruk av IKT hittil hatt begrenset plass i førskolelærerutdanningen, og førskolelærere har liten kunnskap om hvilke muligheter og begrensninger de digitale verktøyene har.

Det finnes mye motstand og mange fordommer til å la barna ta digitale redskaper i bruk. Riktignok har noen barnehager en datamaskin som barna kan bruke, og mange barnehager har skaffet seg et digitalt kamera. I dag er det derfor viktigere å diskutere hva personalet kan bruke digitale redskaper til enn å diskutere om slike redskaper skal ha en plass i barnehagen. IKT bør være en selvfølgelig del av aktivitetene og temaene i en framtidsrettet barnehage. Erfaring fra skolen viser at det ikke er nok å plassere en datamaskin i et klasserom for at IKT skal tas i bruk i undervisningen. Det er heller ikke nok å plassere en datamaskin i barnehagen og tro at reflektert bruk av IKT kommer av seg selv, eller at kvaliteten på arbeidet vil øke.

Under behandlingen av ”Lov om barnehager” vår 2005 ba Stortinget Regjeringen komme tilbake i egnet form med en plan for kompetanseheving innenfor barnehagesektoren. Det er derfor gledelig at Barne- og familiedepartementet vil utarbeide en veileder om ”IKT i barnehagen” (BFD, 2005). For at barnehagepersonalet skal kunne erkjenne at arbeidet med IKT/digitale verktøy er en selvfølgelig del av aktivitetene og temaene i en framtidsrettet barnehage, må dette tydeliggjøres i den reviderte rammeplanen for barnehagen.

Forslag til ny tekst i høringsnotatet – merket kursiv

I Rammeplan for barnehagen

1.1 Innledning – 3. avsnitt

Planen framhever betydningen av de voksnes holdninger, kunnskap og ferdigheter til å møte, forstå og oppdra barn til aktiv deltakelse i et demokratisk og moderne samfunn.

Kapittel I Barnehagens oppgaver i samfunnet

1.1 Barnehagens overordnede oppgaver – 1. avsnitt

Gode barnehager styrker barns mulighet for læring og aktiv deltakelse i et fellesskap med jevnaldrende og gir barn et godt grunnlag for livslang læring. *Barnehagen har ansvar for å legge til rette for bruk av IKT og en begynnende digital kompetanse hos barnehagebarn.*

1.1 Barnehagens overordnede oppgaver – 2. avsnitt

Geografisk mobilitet og en økende internasjonalisering har medført at det norske samfunnet er langt mer sammensatt enn tidligere. *Barnehagen må være åpen for impulser fra den lokale, regionale, nasjonale og globale verden (slik det står på s 18).*

Kapittel 2 Grunnleggende begreper og prinsipper

2.1 Barn og barndom – 3. avsnitt

Småbarnsalderen er ikke en periode som kun dreier seg om å tilegne seg tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter for å kunne ta del i de voksnes samfunn så raskt som mulig. *Vi foreslår at denne setningen strykes. Hvis ikke må BFD klargjøre hva de mener barn ikke bør lære.*

2.2 Læring – 2. avsnitt

Barnehagen må tilby alle barn et rikt, variert, stimulerende og utfordrende læringsmiljø som omfatter både tradisjonelle og digitale materialer og verktøy, uansett alder, kjønn og sosial eller kulturell bakgrunn.

2.3 Barns medvirkning – 1. avsnitt

Barna må stimuleres til å tenke selv og oppmuntres aktivt til å gi uttrykk for sine tanker og meninger på ulike måter og ved hjelp av ulike verktøy. Personalet må ta utgangspunkt i disse ytringene når barnas rettigheter som deltakere i barnehagen skal ivaretas.

2.4 Samarbeid mellom hjem og barnehage – 4. avsnitt

Personalet har ansvar for å gi foreldrene nødvendig informasjon om barnehagens virksomhet og invitere foreldrene til reell medvirkning. *Bruk av digitale verktøy og internett kan aktivisere foreldres interesse for og deltakelse i barnehagen. Å ta i bruk verktøy som er vanlige i familiene kan bygge opp et tettere samarbeid mellom foreldrene og barnehagen*

Kapittel 4 Omsorg og oppdragelse – 7. avsnitt

Personalet må være tydelige modeller og bevisste på eget kulturelle og verdimesige ståsted. For å ivareta barnehagens oppdragermandat på best mulig måte må personalet erkjenne sin rolle som kulturformidlere gjennom egen væremåte. Personalet må ha en bevisst holdning til eget verdigrunnlag og være åpen for å reflektere over egne holdninger og handlinger. *Samtidig må personalet gjøre seg kjent med den moderne barnekulturen og gi den plass i barnehagen.*

4.2 Oppdragelse i samiske barnehager – 2. og siste avsnitt

Som medlemmer i det samiske samfunnet i dag må barna i barnehagen få ta del i og være med på å skape nye positive samiske elementer i det moderne samfunnet. *IKT kan bidra til å øke kontakt med og mellom samiske barnehager, der den geografiske distansen kan være et problem. Dette må skje i aktivt samspill med foreldrene og med barnehagens omgivelser. Både kvinner og menn i barnehagen må utføre alle arbeidsoppgaver slik at de ikke bidrar til å opprettholde stereotype kjønnsrollemønstre. Vi foreslår at den siste setningen strykes*

Kapittel 5 Lek og læring

Barna må få tilgang til et bredt spekter av materiell og verktøy som stimulerer til lek og utforsking som grunnlag for læring.

5.1. Lek – 1. avsnitt

I leken overføres også viktige barnekulturelle tradisjoner fra eldre til yngre barn, og nye elementer i barnekulturen skapes. Barnehagen må observere om det finnes systematiske forskjeller mellom gutters og jenters lek og andre aktiviteter og arbeide for at barna får en mer variert erfaringsbakgrunn enn tradisjonelle kjønnsrollemønstre tilsier.

5.4 Barnehagen som kulturarena

Barna selv gjensker og fornyer kulturen i barnehagen, i dialog med hverandre, med voksne og med det kulturmøtet de får med andre mennesker, gjennom *massemedier osv.* Dette igjen vil over tid kunne påvirke og fornye voksenkulturen.

Kommentar: Samfunnsfag vil se nærmere på uttrykket ”massemedier osv” da det er nærliggende å anta at BFD *ikke* har problematisert nye mediers rolle.

Kapittel 6 Barnehagens fagområder

6.2 Språk, tekst og kommunikasjon

Gjennom arbeid med språk, tekst og kommunikasjon skal barnehagen bidra til at barna
Inn i siste strekpunkt:

- Bli kjent med bilder, *digitale verktøy* og media som kommunikasjonsmiddel

For å arbeide i retning av disse målene må personalet i barnehagen – nytt strekpunkt

- *tilrettelegge for barnets aktive bruk av datamaskin, digitalt kamera, mikrofon og program tilpasset aldersgruppen for å stimulere barnets språk*

6.4 Estetiske fagområder

Gjennom arbeid med de estetiske fagområder skal barnehagen bidra til at barna – nytt strekpunkt

- *blir fortrolige med digitale uttrykksformer*

For å arbeide i retning av disse målene må personalet i barnehagen – nytt strekpunkt

- *sørge for at barna i hverdagen har tilgang til digitale verktøy*

6.3 Natur, miljø og teknikk

Gjennom arbeid med natur, miljø og teknikk skal barnehagen bidra til at barna - nytt strekpunkt

- *får grunnleggende kunnskap om og erfaring med hverdagslivets digitale verktøy*

For å arbeide i retning av disse målene må personalet i barnehagen – tilføyelse i siste strekpunkt

- bygge på og videreutvikle de erfaringer barna allerede har i omgang med tekniske hjelpemidler og *digitale verktøy* i hverdagen og stimulere barn som ikke har disse erfaringene til å ta i bruk hjelpemidlene og *verktøyene*

6.7 Nærmiljø og samfunn

Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna - nytt strekpunkt

- *får grunnleggende kunnskap om og erfaring med IKT*

For å arbeide i retning av disse målene må personalet i barnehagen – tilføyelse i siste strekpunkt

- *sørge for at barn får muligheter for å utvide sine erfaringer og opplevelser gjennom aktive bruk av IKT*

FORSLAG TIL REVIDERT RAMMEPLAN FOR BARNEHAGEN

Høringsuttalelse fra studentene ved masterstudiet i Barnehagepedagogikk ved Høgskolen i Oslo.

Innledning

Som mastergradsstudenter i barnehagepedagogikk ved Høgskolen i Oslo, arbeider vi med de nyeste tekstene og forskningen, både nasjonalt og internasjonalt, innenfor barn, barndom og barnehage. Vi har studert det nye høringsutkastet til rammeplanen og mener at det må tas større høyde for nyere forskning omkring barn og barndom. Vi ønsker et kunnskapsdepartement som ivaretar et helhetlig kunnskaps- og menneskesyn. Dette krever at vi tar vare på barnehagens egenart, samt at vi må ta vare på mangfoldet og kompleksiteten i samfunnet og i barnehagen. Barnehagene har en 150 år lang tradisjon i Norge, og har gjennom årene utviklet en ekspertise og en profesjon som retter seg mot nettopp dette. Dagens høringsutkast går på tvers av nyere forskning innen barnehagepedagogikk.

Barnehagens egenart

I brevet til høringsinstansene datert 7. september 2005 står det at: *"De sentrale prinsippene i dagens rammeplan foreslås videreført: Syn på barn og barndom, et helhetlig læringsbegrep og barnehagens egenart som arena for lek, omsorg, oppdragelse og læring."* Etter vår vurdering har ikke dette høringsutkastet lyktes i å videreføre og tydeliggjøre prinsippene fra dagens rammeplan. Vi er bekymret for at barnehagens egenart ikke blir videreført gjennom dette høringsforslaget.

Syn på læring

Det er særlig forandringene i læringssyn som vi er kritiske til. Barndommens egenverdi blir legitimert via noe annet. Et ensidig fokus på formell læring formidler en tenkning om at barndommen kun er et sted barnet skal videre fra. Teksten peker på denne måten mest mot fremtidsnytt. (Dahlberg & Moss, 2005; Dahlberg, Moss & Pence, 2002; Nordin-Hultman, 2004). Vi opplever at høringsutkastet har et sterkt fokus på kontrollert og formell læring. Vi mener at læring er viktig i barnehagen, men poenget er hvilket læringssyn barnehagene skal vektlegge og hvordan andre aspekter ved barnehagen fremtrer. Vi savner omtalen av den uformelle læringen som hele tiden er til stede. Barnehagens hverdagsliv som læringsarena har fått

for liten omtale. Hovedfokus i denne teksten ligger på resultater av formell læring. Vi savner flere beskrivelser og refleksjoner rundt mangfoldet av læringsprosesser.

Syn på barn

Kritikken mot utviklingspsykologien har vist seg kraftig de seneste årene, en kritikk som særleg har rettet seg mot teorier om barn som utvikler seg i universelle forutbestemte stadier (Cannella, 1997; Dahlberg, Moss & Pence, 2002; Nordin-Hultman, 2004). Vi vil fraråde en tekst som bygger på dette kunnskaps- og menneskesynet. Barn er ikke objekt, men derimot subjekt i relasjon med andre subjekt. Høringsutkastets første del starter med å vektlegge et helhetlig syn på barn. Her finner vi beskrivelsene av at barn har en aktiv aktørrolle i læringsprosessen, og at læring oppstår i et dynamisk samspill mellom barnet og miljøet (Bae, 2004, 2005). Dette ønsker vi skal komme tydeligere frem gjennom hele teksten. Dersom dokumentet skal ivareta dette helhetlige synet på barn og læring gjennom hele teksten, er det flere formuleringer og deler som vi synes burde skrives om. Blant annet viser det seg at høringsutkastets målformuleringer legger en stor tyngde på den voksne som stimulerer, former, kontrollerer og styrer barnets utvikling. Dette viser til et mangelperspektiv knyttet til barn. Her kommer motsetningene til det helhetlige synet. Barnet er fratatt retten til å skape seg selv (Nordin-Hultman, 2004). Barnet blir gjort til et objekt for den voksnes intensjoner. Vi savner barneperspektivene i dette, og vi savner nåtids perspektiver. I intervjuer har barn fortalt at for dem er leken og vennskapet de viktigste sidene av barnehagen (Bae, 2005). Vi mener at en kommende rammeplan må vektlegge leken og menneskelige relasjoner sterkere enn hva denne teksten har ivaretatt.

Barneperspektiver

Dersom en skal ta FNs barnekonvensjon (FN, 1989) på alvor, må også utformerne av rammeplanen ta høyde for barna sine stemmer og barnekulturer. Høringsutkastet har lagt stor vekt på at personalet i barnehagene skal gi rom for barnas medbestemmelse. Dette sies til tross for at utformerne av høringsutkastet har fjernet leken og det sosiale fra barnehagens viktigste begreper og prinsipper, og erstattet disse med læring. Hvis barns medbestemmelse var intensjonen, hvorfor avspeiler ikke dokumentets begrepsbruk i teksten dette? Vi ønsker en rammeplan som har sterkere fokus på barns perspektiver og barns kulturer. Dette innebærer en respekt for og ivaretagelse av det som barn selv opplever som viktige sider av barnehagelivet - her og nå.

Mangfold og kompleksitet

Det pedagogiske fagfeltet beveger seg bort fra å se på barndom som en universell, ensartet livsfase i et menneskes liv (BFD, 2005a; Cannella, 1997; Dahlberg, Moss & Pence, 2002; Frønes, 2004), og framholder at fagfeltet må ha mangfoldige og komplekse perspektiver på barndommer, som er konstruert i lokale kontekster. Høringsutkastet til Rammeplan reflekterer etter vår mening ikke dette paradigmeskiftet i synet på barn og barndommer. Dette viser seg gjennom flere temaer, men vi velger imidlertid å eksemplifisere dette med dokumentets behandling av det samiske. Vi mener at omtalen av samisk her representerer en begrepsbruk som bygger opp under skille mellom grupper av "de" og "oss". Vi mener at ved dokumentets fremstilling av det samiske i barnehagen fremmes likhet fremfor det flersidige, og det normative fremfor det komplekse. Eksempel på dette finner vi i høringsutkastet; *"Barnehagen skal bidra til å forberede barna til oppgaver i det samiske samfunn og legge et grunnlag for at de skal kunne delta aktivt i samfunnet for øvrig (BFD, 2005b:15 [vår uthevelse])*. Vi etterlyser en begrepsbruk som gir en åpning for at barn av (her) samisk opprinnelse, ikke må posisjoneres som enten norsk eller samisk. Det har en stigmatiserende undertone som innskriver samiske barn i et mangelperspektiv, ved at barnehagen må bidra spesielt for at samiske barn som gruppe skal kunne delta aktivt i samfunnet for øvrig.. Mangler samiske barn som sådan kompetanse for å delta i samfunnet for øvrig, som andre barn implisitt er bærere av?

"Vi" og "de andre"

"Barnehagen må arbeide ut fra den virkelighet som samene lever i (BFD, 2005b:15)". Ved å skape dikotomier mellom "vår" og "andres" virkelighet fremstilles samer som en ensartet homogen gruppe løsrevet fra den virkeligheten "vi" lever i. Den samiske befolkningen i Norge består av store språklige variasjoner med mange ulike dialekter. Ikke alle bor i samiske distrikter (BFD, 1995:91). Det enkelte individs tilknytning til sin samiske opprinnelse vil ikke være universell. Vi ønsker en Rammeplan som åpner for at mennesker, også samer, kan bestå av mangfoldige og komplekse subjektive identiteter med lokale variasjoner og likhetstrekk.

Vi håper våre innspill kan bidra til utforming av en rammeplan som oppfordrer til refleksjon omkring det mangfoldige og komplekse samfunnet, og håper at innholdet i den kommende rammeplanen vil verdsette ulike perspektiver – også barnas perspektiver.